

**Sprawozdanie z realizacji
Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Iława
za 2024 rok
oraz potrzeby w tym zakresie**

Iława, marzec 2025

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy nowe zadania w zakresie wspomagania rodzin biologicznych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak i rodzin, w których dzieci przebywają w systemie pieczy zastępczej lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W myśl art. 176 cytowanej ustawy należy do nich m. in. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Rada Miejska w Iławie w dniu 20 grudnia 2021 roku podjęła uchwałę nr XLII/465/21 w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Iława na lata 2022 – 2024. Rada Miejska w Iławie wyznaczyła Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jako podmiot właściwy do realizacji zadania z zakresu administracji publicznej dotyczącego wspierania rodzin (uchwała nr XXV/258/12 z dnia 29 sierpnia 2012).

Program wspierania rodziny ma na celu pomoc osobom i rodzinom z grup szczególnego ryzyka, jak również podjęcie działań osłonowych zapobiegających izolacji i marginalizacji, a także działań prewencyjnych i edukacyjnych na rzecz wspierania rodzin po to, aby poszczególni członkowie rodziny dążyli do samorealizacji, zaradności, samodzielności i odpowiedzialności.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Iława na lata 2022 – 2024 skierowany jest do rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Miejskiej Iława, zwłaszcza doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz problemów w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej bądź też takich, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Adresatami są także rodziny przeżywające sytuacje kryzysowe wynikające z problemów rodziców (konflikty małżonków, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo, przestępczość), rodziny przeżywające trudności związane ze stanem zdrowia dziecka, małeletnie matki.

Główny cel Programu:

„Rozwój zintegrowanego i kompleksowego systemu wsparcia rodzin zamieszkujących teren Gminy Miejskiej Iława”

Cele szczegółowe:

- Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
- Rozwój usług i form wsparcia na rzecz rodziny i dzieci.
- Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodzin i dzieci.

Zadania z zakresu wspierania rodziny są realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie przy wsparciu:

- Urzędu Miasta w Iławie,
- Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy,
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Iławskiego Centrum Sportu Turystyki i Rekreacji,
- Iławskiego Centrum Kultury,
- Powiatowego Centrum Rozwoju Edukacji – Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Iławie,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- placówek oświatowych,
- innych instytucji oraz organizacji pozarządowych, w ramach których prowadzone są różne formy pomocy rodzinie.

Cel szczegółowy 1

Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewnia się kompleksowe wsparcie przez działania wielu instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

L.p.	Nazwa działania	Wskaźnik realizacji zadania	Liczba
1.	Spotkania mające na celu wymianę doświadczeń, integrację i edukację– grupy wsparcia, grupy samopomocowe	Liczba spotkań (szt.)	229
		Liczba grup wsparcia (szt.)	88
2.	Praca z rodziną biologiczną dzieci czasowo umieszczonych w pieczy zastępczej	Liczba rodzin wspieranych (szt.)	21
3.	Promowanie rodzinnej integracji	Liczba imprez/spotkań integracyjnych (szt.)	ok. 407
4.	Współfinansowanie kosztów umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	27

Działanie 1: *Spotkania mające na celu wymianę doświadczeń, integrację i edukację – grupy wsparcia, grupy samopomocowe*

Przedszkola Miejskie:

- Liczba grup wsparcia/grup samopomocowych - 85
- Liczba spotkań – 134

Rodzaj spotkania:

- warsztaty rozwijające kompetencje rodzicielskie,
- superwizja dla nauczycieli,
- spotkania zespołów terapeutycznych, spotkania z rodzicami grupowe i indywidualne,
- zajęcia warsztatowe dla rodziców w każdej grupie wiekowej,
- konsultacje z wychowawcami na bieżąco – analiza opinii o wychowankach, ujednoczenie oddziaływań,
- praca w ramach zajęć pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla dzieci,
- spotkania z psychologiem Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy,
- spotkania zespołu tworzącego IPET (indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny), i WOPFU (wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia),
- wymiana doświadczeń między nauczycielami,
- spotkania dotyczące zdrowego odżywiania dzieci 5 i 6 letnich,
- warsztaty z dziećmi wymagającymi pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- spotkania grup borykających się z problemem autyzmu, niedosłuch oraz problemami wychowawczymi.

Szkoły Podstawowe:

- Liczba grup wsparcia/grup samopomocowych -0
- Liczba spotkań – 12

Rodzaj spotkania:

- „Żywa lekcja historii”,
- „Paczka dla seniora”,
- działania edukacyjne – spotkania ze specjalistą pt. „Jak nie krzywdzić, ale pomagać rówieśnikom”,
- udział w akcji charytatywnej WOŚP,
- współpraca z miejskimi przedszkolami.

Zespół Placówek Szkolno – Wychowawczych w Iławie:

- liczba spotkań – 3

Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy

- Liczba grup samopomocowych – 3 (AA, NA, AL-ANON)

Działanie 2: Praca z rodziną biologiczną dzieci czasowo umieszczonych w pieczy zastępczej.

Najlepszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka jest jego rodzina biologiczna. Dlatego, gdy rodzina przeżywa trudności, jest w różnorodny i długotrwały sposób wspierana. Droga wsparcia rodziny, która ma trudności w prawidłowej opiece nad dzieckiem przebiega od diagnozy problemów, poprzez ustalenie z rodziną planu ich rozwiązania i jego realizację, do ponownej oceny sytuacji tej rodziny. Jeżeli rodzice są zmotywowani do dokonania zmian w życiu swoim i rodziny, proces ten będzie, przy pomocy pracowników socjalnych i asystentów rodziny we współpracy z psychologami, terapeutami, prowadził do znaczącej poprawy funkcjonowania rodziny. W sytuacji, gdy dziecko zostaje umieszczone w rodzinie

zastępczej, pracownik socjalny nadal kontynuuje pracę z rodziną biologiczną w celu jej reintegracji. Asystent rodziny i pracownik socjalny wspólnie z członkami rodziny ustalają plan pracy z rodziną i dokonują oceny sytuacji rodziny. Analizują czy dziecko, które zostało umieszczone w pieczy zastępczej może powrócić do rodziny biologicznej. W przypadku gdy przebywa w domu rodzinnym, czy zachodzi konieczność umieszczenia go w pieczy zastępczej.

W roku 2024 pracownicy socjalni objęli swoim wsparciem i pracą socjalną **21 rodzin**, w których dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej.

Działania podejmowane przez rodzinę biologiczną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej:

- kontakty z dzieckiem,
- współpraca z asystentami rodziny,
- współpraca z pracownikiem socjalnym,
- spotkania z terapeutami,
- podjęcie leczenia odwykowego,
- starania o polepszenie warunków mieszkaniowych i bytowych,
- pomoc finansowa,
- podjęcie zatrudnienia.

W roku 2024 czworo dzieci (z dwóch rodzin) przebywające w pieczy zastępczej powróciło do rodziny biologicznej.

Działanie 3: Promowanie rodzinnej integracji.

Integracja w rodzinie jest ważnym elementem zacieśniającym więzi jej poszczególnych członków. Powoduje, że rodzina staje się silna, a tym samym funkcjonująca prawidłowo.

W ramach działalności na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży realizowano w 2024 roku następujące formy wsparcia:

Iławskie Centrum Kultury zorganizowało ok. 30 imprez/spotkań promujących rodzinną integrację. Wzięło w nich udział około 6.500 osób, w tym około 3.500 dzieci i młodzieży. Były to m.in. takie imprezy jak:

- cykl działań „Ferie z Iławskim Centrum Kultury”,
- cykl działań związanych z Finałem Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
- Majówka 2024 w Iławie,
- cykl działań „Noc Muzeów”,
- cykl działań Dzień Dziecka z ICK,
- Legendy Motoryzacji,
- Dni Iławy – koncerty gwiazd, animacje, foodtracki,
- potańcówki pod chmurką z muzyką na żywo,
- Iława Soundlake Festiwal – koncerty gwiazd, strefa animacji dla dzieci, warsztaty,
- Szanty nad Jeziorakiem (koncerty, strefa animacji),
- Rock nad Jeziorakiem,
- działania podczas projektu partnerskiego skierowanego do młodzieży pt. „Ruszajmy w Miasto”,
- cykl spotkań z podróżnikami,
- Jarmark Bożonarodzeniowy (animacje dla dzieci, zabawy, Karuzela Wiedeńska),
- Sylwester z Iławskim Centrum Kultury (zabawa przy muzyce z DJ),

- prezentacje artystyczne sekcji CEK-u,
- przegląd „Kurtyna w górę”,
- Przedszkole Tańczy i Śpiewa,
- Wild Beach Art. Festiwal,
- seanse kina plenerowego,
- całoroczna oferta kinowa,
- Przegląd Talentów „Scena jest Twoja”,
- Mikołajki przed ratuszem z animacjami ICK,
- tematyczne maratony filmowe w Kinie „Pasja”,
- Dzień Dziecka (cykl działań),
- spektakle teatralne,
- rozwijanie zainteresowań w ramach zajęć Centrum Edukacji Kulturalnej,
- konkursy skierowane do dzieci i wernisaże ich prac prezentowane w Sali konferencyjnej ICK,
- wspieranie działań w szkołach i przedszkolach, pomoc w zakresie technicznym i organizacyjnym (pikniki i festyny).

Ławskie Centrum Sportu Turystyki i Rekreacji zorganizowało 7 imprez, w których wzięło udział około 1.100 osób, w tym około 400 dzieci i młodzieży:

- Półmaraton Ławski LA RIVE im. A. Gierszewskiego, w tym akcja dla dzieci „Ja też lubię biegać”,
- Milko Mazury MTB – Wyścig Pięciu Jezior,
- Spływ Kajakowy,
- Pomarańczowy Rajd Rowerowy,
- Letni Spacer z Przyrodnikiem,
- Sztafeta biegowa wokół Jezioraka,
- Zawody Wędkarskie Ukleja.

Przedszkola zorganizowały łącznie 131 imprez i spotkań integracyjnych. Były to:

- Dni Rodziny,
- pikniki rodzinne,
- pasowanie na przedszkolaka,
- Święto Ziemniaka,
- Dzień Babci i Dziadka,
- festyn rodzinny,
- Dzień Mamy i Taty,
- Dzień Dziecka,
- wigilie,
- warsztaty świąteczne,
- program adaptacyjny,
- zajęcia wg W. Sherborne,
- spotkania z zakresu pedagogizacji rodziców,
- zajęcia otwarte dla rodziców nt. zdrowego odżywiania i wspólnego tworzenia posiłków,

- Jasełka, spotkania świąteczne,
- warsztaty z udziałem rodziców,
- realizacja projektów edukacyjnych, tj. „Magiczna moc bajek”, „Zabawa ze sztuką”, „Z kulturą mi do twarzy”, „Mały miś w świecie wielkiej literatury”,
- udział w akcjach lokalnych i ogólnopolskich, tj. „Kiermasz książki”, „Świąteczny Jarmark”, „Ile waży Święty Mikołaj”, „Paczka dla seniora”, „Ciepła szafa”, „Zbiórka dla schroniska”,
- imprezy masowe dla całej społeczności przedszkola,
- uroczystości przedszkolne tj. „Światowy Dzień Dnia Uśmiechu”, „Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego”, „Światowy Dzień Wcześniaka”.

Szkoły podstawowe zorganizowały łącznie 44 imprezy i spotkań integracyjnych. Były to:

- festyny rodzinne,
- piknik „Zdrowie, sport, rodzina”,
- wsparcie rodziców podczas uroczystości klasowych/szkolnych, wycieczkach,
- Święto pieczonego ziemniaka,
- kiermasz świąteczny – wspólne kolędowanie,
- „Trójka biega nad Jeziorakiem”,
- Marszobieg pamięci Zenona Sendlewskiego,
- festyn jesienny,
- żywa lekcja historii (grupa edukacyjno historyczna – Szare Szregi)
- żywa lekcja historii – prezes Stowarzyszenia „Dzieci wojny”,
- „Paczka dla Seniora”,
- „Śniadanie daje moc”,
- walentynki,
- Dzień Kobiet,
- Dzień chłopaka,
- Niespodzianka dla pracowników szkoły z okazji DEN,
- Dzień Dziecka,
- festyn rodzinny,
- ślubowania kl. I,
- Andrzejki,
- Dzień Babci i Dziadka,
- Dzień Matki,
- udział w ogólnopolskiej akcji „Lidl – zbiórka talencików”
- Dzień Samorządności,
- odsłonięcie muralu - „Dumni z Powstańców Styczniowych”,

Zespół Placówek Szkolno – Wychowawczych

- Obchody Światowego Dnia Osób z Zespołem Downa,
- Obchody Światowego Dnia Świadomości Autyzmu - Niebieskie Igrzyska,
- Integracyjny Piknik Olimpiad Specjalnych „Bądź Fit”,
- Szkolny Festyn Rodzinny,
- „Bieg na 6” - bieg charytatywny,
- „Biegnę pomagam” – bieg charytatywny,

- XI Mikołajkowe Zawody Pływackie,
- „Paczka dla Seniora”,
- Paczka dla Maluszka,
- Wigilie klasowe z udziałem rodziców.

Świetlica Środowiskowa MOPSIK:

- udział w imprezach okolicznościowych MOPS oraz organizowanych na terenie miasta przez ICK, szkoły itp. (Bał karnawałowy, Dzień Dziecka, Światowy Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, jasełka, zakończenie roku szkolnego).

Spółdzielczy Dom Kultury POLANKA zorganizował 120 spotkań/imprez integracyjnych.

Były to między innymi:

- spotkania zespołu śpiewającego „Integracja” - 1 raz w tygodniu, różne występy i koncerty – udział 16 osób,
- prowadzenie zespołu dla Klubu Seniora – 1 raz w tygodniu – 35 osób,
- spotkania integracyjne z członkiniami Iławskiego Klubu Amazonki i Klubem Niewidomych,
- integracyjne spotkania kulturalne, rekreacyjne i sportowe.

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną zorganizowało piknik z okazji „Dnia Dziecka” dla dzieci z Zespołu Rehabilitacyjno – Terapeutycznego

Miejska Biblioteka Publiczna zorganizowała 58 imprez i spotkań integracyjnych

Były to między innymi:

- spotkania Klubu Mam i Malucha,
- spotkania Klubu Szachowego FART,
- „Czytanie pod Wierzbą”,
- „Postedówka”,
- Narodowe czytanie,
- Noc Muzeów,
- Noc Bibliotek,
- wernisaże,
- spotkania autorskie,
- Ekopiknik Rajd Pomarańczowy.

Działanie 4: Współfinansowanie kosztów umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za dziecko umieszczone w pieczy zastępczej, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki:

- w pierwszym roku pobytu dziecka – 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka,
- w drugim roku – 30%,
- w trzecim roku i następnych latach – 50%.

Do wydatków zalicza się: świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej, dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, dofinansowanie do wypoczynku dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, świadczenie w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki.

Pieczą zastępczą zapewnia:

1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;

2) przygotowanie dziecka do:

- godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
- pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
- nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczenia straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie:

- **rodzinnej** (rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka),
- **instytucjonalnej** (placówki opiekuńczo-wychowawcze, tj. domy dziecka, domy dla dzieci).

Organizatorem pieczy zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie.

W 2024 r. liczba dzieci z terenu miasta Łławy przebywających w pieczy zastępczej wyniosła 119, w tym:

- przebywających w rodzinach zastępczych – 76 dzieci,
- przebywających w rodzinnych domach dziecka – 24 dzieci,
- przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 19 dzieci.

W roku 2024 umieszczono 27 dzieci w pieczy zastępczej.

Należy również zwrócić uwagę na to, że w 2024 r. tylko czworo dzieci powróciło do rodziców biologicznych. Nadal wiele dzieci z naszego miasta trafia do pieczy zastępczej. Jest to niepokojące zjawisko.

Cel szczegółowy 2

Rozwój usług i form wsparcia na rzecz rodziny i dzieci.

L.p.	Nazwa działania	Wskaźnik realizacji zadania	Liczba
1.	Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.	Liczba wspieranych rodzin (szt.)	69
		Liczba osób w tych rodzinach (szt.)	274
		Liczba dzieci w tych rodzinach (szt.)	163

		Liczba asystentów rodziny (szt.)	5
2.	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego i konsultacji	Liczba udzielonych porad (szt.)	3.353
		Liczba udzielonych konsultacji (szt.)	3.278
3.	Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne	Liczba osób korzystających z usług (szt.)	Usługi opiekuńcze – 218 osób Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi - 10 osób, w tym 4 dzieci (w tym 3 dzieci z autyzmem oraz 1 dziecko z zaburzeniami psychicznymi i schorzeniami sprzężonymi)
4.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom	Liczba rodzin objętych pomocą (szt.)	1.935-MOPS 42- TPD
5.	Realizacja programów profilaktycznych z zakresu dysfunkcji rodziny	Liczba realizowanych programów (szt.)	23
		Liczba rodzin objętych programami (szt.)	Ok. 4.800
		Liczba dzieci objętych programami (szt.)	Ok. 9.400
6.	Tworzenie i realizacja projektów wspierających rodzinę	Liczba projektów (szt.)	7
		Liczba rodzin objętych wsparciem (szt.)	WYDZIAŁ POLITYKI SPOŁECZNEJ URZĘDU MIASTA IŁAWY objął wsparciem 291 osób PSONI- 50 uczestników
7.	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego	Liczba placówek (szt.)	4
		Liczba uczestników (szt.)	MOPSIK-30

			MKIS-10 WTZ- 80 KLUB AKTYWNOŚCI JUNIOR – 87
8.	Rozwijanie innowacyjnych form pracy z rodziną (mediacje, terapia, dialog motywujący)	Liczba rodzin objętych wsparciem (szt.)	88
		Liczba udzielonego wsparcia z podziałem na jego rodzaj (szt.)	Pracownicy socjalni MOPS zastosowali następujące metody pracy z rodziną: dialog motywujący – 86 mediacje – 10 terapia – 1 PSONI – objęło 50 rodzin terapią/wsparciem psychologicznym, fizjoterapią, arteterapią

Działanie 1. : Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W 2024 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Iławie było zatrudnionych 5 asystentów rodziny (w przeliczeniu na etaty były to 3 etaty). Asystenci rodziny objęli swoim wsparciem **69 rodzin** niewydolnych wychowawczo i opiekuńczo, w tym 111 osób dorosłych oraz 163 dzieci w tych rodzinach.

Wsparciem asystenta rodziny objęto rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zagrożonych umieszczeniem ich dzieci w pieczy zastępczej, bądź też takie, których dzieci już przebywają w pieczy zastępczej. Rodziny te zostały wytypowane przez pracowników socjalnych. Asystentów przydzielono tylko za zgodą rodzin wymagających tego wsparcia.

Zaangażowanie asystenta rodziny skupia się między innymi na wspieraniu rodziny w pokonywaniu trudności i barier, pomocy w uzyskaniu poprawy sytuacji w różnych obszarach funkcjonowania społecznego, wdrożeniu prawidłowych postaw rodzicielskich i życiowych wszystkich członków rodziny, odbudowaniu więzi i relacji rodzinnych. Zadaniem asystenta rodziny jest także całościowe wspieranie rodziny, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do

własnej sprawności, podniesienie samooceny oraz poprzez pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności.

Praca asystenta koncentruje się na poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej rodzin, w których są dzieci, aby nie doszło do sytuacji, w wyniku której koniecznym byłoby objęcie dzieci opieką zastępczą.

Rodziny objęte działaniami asystentów rodziny (zgodnie z indywidualnym planem działania), stopniowo poprawiają niekorzystną sytuację rodzinną, poprzez możliwość współdziałania w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej, nabywają umiejętności radzenia sobie z trudnościami, kontroli nad własnym życiem oraz umiejętności egzekwowania swoich praw.

W 2024 roku została zakończona współpraca z 38 rodzinami, w tym:

- na wniosek klienta - 15 rodzin,
- brak współpracy – 7 rodzin,
- osiągnięcie celów – 5 rodzin,
- zmiana miejsca zamieszkania poza Gminę Miejską Iława – 6 rodzin,
- brak zasadności współpracy – 5 rodzin.

Działanie 2: Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego i konsultacji

W obszarze działań pomocowych duże znaczenie ma zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności dostępu do poradnictwa specjalistycznego. Każda rodzina w zależności od zdiagnozowanych problemów i potrzeb otrzymuje odpowiednie wsparcie ze strony pracowników socjalnych, asystentów rodziny czy psychologów. Może uzyskać również wsparcie w postaci poradnictwa specjalistycznego w zakresie porady prawnej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie zatrudnia następujących specjalistów:

- radca prawny – udzielił podopiecznym Ośrodka 346 porad, przyjmował interesantów w poniedziałki i czwartki. Większość spraw łączyła się z kodeksem rodzinnym i opiekuńczym (wnioski o przyznanie alimentów, uchylenie alimentów, podwyższenie alimentów, ustalenie ojcostwa, konsultacje z dziedziny sprawowania władzy rodzicielskiej, pozbawienie władzy rodzicielskiej, w tym ustalania kontaktów z dziećmi po wyroku rozwodowym jak i tych z dziećmi pozamałżeńskich, sprawy rozwodowe). Często klienci zwracali się z prośbą o tłumaczenie treści poszczególnych pism sądowych, terminów sądowych, apelacji. Część spraw dotyczyła postępowań odwoławczych od decyzji ZUS, czy też od orzeczeń Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.
- psycholog – udzielał wsparcia dla dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach świetlicy środowiskowej MOPSIK i MKIS oraz ich rodziców i wychowawców świetlicy, a także dla rodzin, osób dorosłych będących podopiecznymi ośrodka oraz udzielał wsparcia pracownikom ośrodka poprzez:
 - konsultacje rodzinne,
 - konsultacje indywidualne,
 - rozmowy wspierające,
 - psychoedukację wychowawców,

- diagnozowanie sytuacji podopiecznych świetlicy środowiskowej w porozumieniu z wychowawcami i rodzicami dzieci,
- terapii indywidualnych dzieci i młodzieży,
- diagnozowanie stanu psychicznego i funkcjonowania osób skierowanych do domów pomocy społecznej, psychiatry, neurologa w celu dopełnienia diagnoz medycznych i wyznaczenia im kierunku pomocy,
- spotkania terapeutyczne,
- indywidualne spotkania z asystentami rodzin
- konsultacje indywidualne z pracownikami MOPS oraz ich podopiecznymi dotyczące problemów rodzinnych i zawodowych.

Łącznie w 2024 roku w ramach świadczenia pomocy psychologicznej odbyło się 103 spotkania. Pomocą psychologiczną objęto 39 rodzin.

Przedszkola Miejskie oraz niepubliczne zatrudniały następujących pedagogów z kwalifikacjami:

- pedagog,
- pedagog specjalny,
- psycholog,
- logopeda,
- fizjoterapeuta,
- surdopedagog,
- tyflop pedagog,
- neurologopeda,
- terapeuta zajęciowy.

Ogółem udzielono 650 porad oraz 663 konsultacji.

Szkoły Podstawowe zatrudniały specjalistów takich jak:

- logopeda,
- psycholog,
- pedagog,
- pedagog specjalny
- oligofrenopedagog,
- terapeuta IS.

Ogółem udzielono 693 porad oraz 1069 konsultacji.

Zespół Placówek Szkolno – Wychowawczych zatrudniał następujących specjalistów:

- psychologa,
- pedagoga szkolnego,
- logopedów,
- nauczycieli prowadzących zajęcia z zakresu rewalidacji logopedycznej, rehabilitacji ruchowej oraz Integracji Sensorycznej.

Udzielono ok. 600 porad oraz ok. 400 konsultacji.

Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna udzieli 516 porad, 119 konsultacji.

Były to między innymi:

- terapie psychologiczne, w tym terapie rodziny – 49 szt.
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, w tym terapie pedagogiczne – 17,
- terapie logopedyczne, w tym surdologopedyczne – 68,
- inne zajęcia o charakterze terapeutycznym – 37,
- warsztaty umiejętności wychowawczych – 36

Zatrudniono 15 specjalistów, którzy udzielili poradnictwa:

- psychologicznego,
- pedagogicznego,
- logopedycznego, w tym surdologopedycznego, neurologopedycznego,
- w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- surdoflopedagogicznego,
- oligofrenopedagogicznego,
- terapii psychologicznej w tym psychoterapii,
- terapii metodą TSR (Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach),
- w zakresie integracji sensorycznej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie udzieliło 376 konsultacji.

Zatrudnieni specjaliści:

- psycholog,
- pedagog.

Liczba zatrudnionych specjalistów: 3

Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy udzielił 1096 porad/konsultacji.

Zatrudniono 7 specjalistów, tj.

- psycholog,
- terapeuta uzależnień
- radca prawny.

Działanie 3: Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze są formą wsparcia świadczoną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie dla osób samotnych, starszych, chorych i niepełnosprawnych. Usługi opiekuńcze obejmują przede wszystkim pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze to usługi dostosowane do poszczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

W roku 2024 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie świadczył usługi opiekuńcze **218 osobom**, natomiast specjalistyczne usługi opiekuńcze – **10 osobom**.

Działanie 4: Udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie przyznawał pomoc finansową rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej. Pomoc ta była wypłacana w formie:

- zasiłków stałych (75 osób),
- okresowych (289 osób),
- celowych (90 rodzin),
- specjalnych zasiłków celowych (38 rodzin).

Realizowany był program rządowy „Posiłek w szkole i w domu”, w ramach którego objęto dożywianiem dzieci w przedszkolach i szkołach oraz wypłacano zasiłki celowe na zakup posiłku (żywności), a także przyznawano świadczenie rzeczowe w postaci produktów żywnościowych (paczki żywnościowe na Wielkanoc i Boże Narodzenie).

Ogółem świadczeniami z pomocy społecznej **objęto 1.935 rodzin, liczących 4.417 osób**. W 2024 r. odnotowano: 216 rodzin z dziećmi, 142 rodzin niepełnych oraz 328 rodziny emerytów i rencistów.

Świadczenia rodzinne

W 2024 r. udzielono pomocy w formie:

- świadczeń rodzinnych – **1.608 rodzinom**,
- funduszu alimentacyjnego – **182 rodzinom**.

Stypendia szkolne

W okresie od 1 stycznia 2024 roku do 31 grudnia 2024 roku na wypłatę stypendiów wydatkowano kwotę 83.305,86 zł, w tym ze środków własnych gminy wypłacono kwotę 16.661,18 zł, a z dotacji 66.644,68 zł.

Na wypłatę stypendiów dla obywateli Ukrainy wydatkowano kwotę 30.837,15 zł. Były one w całości finansowane z Funduszu Pomocy.

W roku 2024 stypendia szkolne zostały wypłacone **62 uczniom** z 34 rodzin liczących 159 osoby. Obywatelom Ukrainy wypłacono stypendia szkolne dla **32 uczniów** z 20 rodzin, liczących 49 osób.

Usługi transportowe realizowane były przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie w formie:

- przewozu dzieci i młodzieży do szkół i przedszkoli,
- wyjazdów do szpitali, poradni specjalistycznych oraz na turnusy rehabilitacyjne

Od I do VI 2024 r. kierowca dowoził – 36 osób, od IX do XII 2024 r. – 33 osoby.

Karta Dużej Rodziny

Od dnia 16 czerwca 2014 roku Gmina Miejska Iława realizuje program rządowy dla rodzin wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny. Zadanie to zostało przekazane do realizacji Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Iławie.

Celem programu jest podjęcie działań na rzecz rodzin wielodzietnych, które mogą zapewnić rodzinom szczególne uprawnienia w ramach prowadzonej działalności. Program ma zasięg ogólnokrajowy, zatem adresowany jest do członków rodzin wielodzietnych bez względu na ich miejsce zamieszkania. Beneficjentami są członkowie rodziny wielodzietnej, bez względu na jej dochód. Dokumentem identyfikującym członków rodziny jest Karta Dużej Rodziny, wydawana bezpłatnie na wniosek członka rodziny wielodzietnej przez wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce zamieszkania członka rodziny wielodzietnej.

W 2016 r. uchwałą Rady Miasta w Iławie nr XXII/206/16 z dnia 21.03.2016 r. został wprowadzony Program „Iławska Karta Dużej Rodziny”, adresowany do rodzin wielodzietnych, zamieszkujących na terenie Gminy Miejskiej Iława, którym przysługuje prawo posiadania KDR w rozumieniu ustawy.

W 2024 r. wydano 295 kart elektronicznych oraz 308 kart tradycyjnych. Liczba kart wydanych rodzicom - 70, liczba kart wydanych dla dzieci – 144 liczba kart wydanych dla rodzin składających się wyłącznie z rodziców – 92.

Dożywianie dzieci

Wszystkie dzieci i młodzież wymagające wsparcia w formie dożywiania, zostały objęte tą formą pomocy (jeśli wyraziły zgodę). Dożywianiem w formie obiadów w szkole bądź posiłku w przedszkolu i internacie objętych było **331 dzieci i młodzieży** (129 – przedszkola, 202 – szkoły). Posiłki były finansowane w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”.

W ramach tego Programu rodziny wymagające wsparcia otrzymały na Święta Wielkanocne (228 rodzin) i Bożego Narodzenia (243 rodzin) paczki z żywnością. Wydano łącznie 695 paczek na kwotę 166.977,71 zł

Wyszczególnienie	Lata		
	2022	2023	2024
Liczba dzieci/młodzieży dożywianych w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	344	370	331
Liczba rodzin i osób w tych rodzinach, które otrzymały paczki z żywnością na Święta w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	368 rodzin (880 osób w rodzinach)	379 rodzin (921 osób w rodzinach)	325 rodzin (748 osób w rodzinach)

Bank Żywności

Liczba mieszkańców Iławy korzystających z żywności z Banku Żywności w ramach Podprogramu 2023 wyniosła **546 osób**. Wydano 23.527,14 kg artykułów żywnościowych na kwotę 151.909,34 zł.

Organizowanie wypoczynku:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie:

W okresie wolnym od nauki w budynkach przy ul. Jagiellończyka 16 oraz w CAL przy ul. Wiejskiej 2D organizowane były zajęcia wakacyjne i ferie zimowe dla dzieci i młodzieży ze Świetlicy Środowiskowej „MOPSIK” i Młodzieżowego Klubu Integracji Społecznej oraz dla dzieci podopiecznych MOPS.

- **Ferie zimowe** – w terminie od 22.01.2024 r. do 02.02.2024 r. udział wzięło 29 dzieci zajęcia według sporządzonego planu.

- **Zajęcia wakacyjne** – w terminie od 01.08.2024 do 30.08.2024 r, w tym jednodniowa wycieczka do Warszawy (zwiedzanie Stadionu Narodowego, Muzeum Narodowego oraz Centrum Pieniądza.

- **Kolonie letnie** w okresie od 29.06.2024 r. do 05.07.2024 r. ze środków Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Iławie do Białego Dunajca dla 20 dzieci.

- Natomiast ze środków Kuratorium Oświaty w Olsztynie został sfinansowany wypoczynek letni dzieci i młodzieży osób korzystających z pomocy MOPS w Iławie, których rekrutacją zajmowali się pracownicy socjalni. I tak:

w terminie od 12.07.2024 r. do 18.07.2024 r. – **7 uczniów** ze szkół podstawowych wyjechało na kolonie do miejscowości Połczyn – Zdrój.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci objęło swoim wsparciem finansowym i rzeczowym 42 rodzinom – podopiecznych TPD.

Działanie 5: Realizacja programów profilaktycznych z zakresu dysfunkcji rodziny.

W 2024 roku realizowane były następujące programy z zakresu przeciwdziałania dysfunkcji rodzin.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie realizował następujące programy:

Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, który w 100% był finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego. Program zapewniał osobom niepełnosprawnym w stopniu znacznym lub umiarkowanym wsparcie w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.

Głównym celem Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” było zapewnienie wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym:

1. dzieciom do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego

współdziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz

2. osobom niepełnosprawnym posiadającym orzeczenie:
 - a. o znacznym stopniu niepełnosprawności albo
 - b. o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo
 - c. traktowane na równi z orzeczeniami wymienionymi w lit. a i b, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, z późn. zm.)

Osoby te miały możliwość skorzystania z pomocy asystenta m.in. przy wykonywaniu codziennych czynności, załatwieniu spraw urzędowych czy podejmowaniu aktywności społecznej. Program ma też na celu również przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie im uczestnictwa w wydarzeniach społecznych, kulturalnych czy sportowych.

Usługi asystenta w szczególności mogą polegać na pomocy asystenta w:

1. wykonywaniu przez uczestnika czynności dnia codziennego;
2. wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem w wybrane przez uczestnika miejsca;
3. załatwianiu przez uczestnika spraw urzędowych;
4. korzystaniu przez uczestnika z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galeria sztuki, wystawa);
5. zaprowadzaniu i odebraniu dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do placówki oświatowej.

Usługi asystenta mogą być realizowane 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu.

W 2024 r. objęto wsparciem 169 **osób niepełnosprawnych** z uwzględnieniem limitów zawartych w dziale IV ust. 17 Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2024., w tym 86 osób z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną, 66 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, 1 osoba z orzeczonym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności i 16 dzieci do 16 r.ż. spełniających zapisy działu III Programu. Zostało zatrudnionych **127 asystentów** osobistych osób niepełnosprawnych.

Zrealizowanych zostało 37 484 godzin wsparcia, z tego 19 119 godzin osobom z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną, 14 369 godzin osobom z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności, 60 godzin osobom z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz 3936 godzin dzieciom.

Na realizację Programu AOOD w 2024 r. przyznane zostały środki w wysokości 1.925.107,00 zł.

Z powyższej kwoty wykorzystano środki na:

- koszty godzin asystentów – 1 874 200,00 zł,
- koszty zakupu biletów komunikacji, w tym na wydarzenia kulturalne – 44,00 zł,
- koszty ubezpieczeń NW i OC asystentów – 12 572,00 zł,

Koszty obsługi Programu wyniosł – 37 725 zł.

Na 2025 r. został złożony kolejny wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację w/w Programu, który będzie finansowany w 100% z Funduszu Solidarnościowego. Kwota przyznanych środków – **1 925 107,00 zł.**

- Program „Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024

Gmina Miejska Iława po raz szósty przystąpiła do realizacji **Programu „Opieka wytchnieniowa”**. Realizatorem Programu był MOPS w Iławie.

Celem Programu było wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

- dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz orzeczeniem równoważnym.

Program zapewniał członkom rodziny lub opiekunom osób z niepełnosprawnością czasowe odciążenie od codziennych obowiązków związanych ze sprawowaniem opieki, zapewniał czas na odpoczynek i regenerację.

W 2024 r. objęto wsparciem usługi opieki wytchnieniowej 33 osoby, w tym 13 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności i 20 osób dorosłych ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Zrealizowano 7211 godziny usługi opieki wytchnieniowej, w tym: 3120 godzin usługi opieki wytchnieniowej w formie pobytu dziennego świadczonych dzieciom z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz 4091 godziny usługi opieki wytchnieniowej w formie pobytu dziennego świadczonych osobom ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Usługa opieki wytchnieniowej świadczona była w formie dziennej w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością. W tym czasie ich opiekunowie mieli możliwość wytchnienia od codziennej opieki nad niepełnosprawnymi członkami rodziny czy załatwienia swoich spraw.

Całkowity koszt usługi opieki wytchnieniowej wyniósł 367 804,00 zł. i został w 100% sfinansowany z Funduszu Solidarnościowego.

Program był realizowany w okresie od kwietnia do grudnia 2024 r.

Na 2025 r. został złożony kolejny wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację w/w Programu, który będzie finansowany w 100% z Funduszu Solidarnościowego. Planowane jest wsparcie 84 osób (w tym 70 dorosłych i 14 dzieci). Kwota przyznanych środków – **537 795,00 zł.**

- Program „Opieka wytchnieniowa” finansowany ze środków budżetu Gminy Miejskiej Ilawa

W 2024 roku realizowaliśmy Program „Opieka wytchnieniowa” finansowany z budżetu Gminy Miejskiej Ilawa.

Głównym celem Programu było wsparcie:

- osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub orzeczeniem równoważnym,
- dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności posiadające łącznie wskazania w pkt. 7 i 8 orzeczenia,
- członków rodzin lub opiekunów świadczących bezpośrednią opiekę nad osobą posiadającą orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności/orzeczenie równoważne lub dzieckiem z orzeczeniem o niepełnosprawności ze wskazaniem łącznie w pkt. 7 i 8 orzeczenia

poprzez możliwość uzyskania:

- usługi opieki wytchnieniowej, w sytuacji nagłej lub w razie uzasadnionej potrzeby,
- wsparcia specjalistycznego,
- wsparcia społeczno-kulturalnego.

W programie „Opieka wychowawcza” finansowanym z budżetu Gminy Miejskiej Iława w 2024 roku udział wzięło **15 uczestników**.

Uczestnicy skorzystali z następującego wsparcia:

- **opieka wychowawcza – 14 rodzin,**
- **wsparcie specjalistyczne – 1 osoba, w tym:**
 - terapia behawioralna – 1 dziecko z niepełnosprawnością

Na realizację Programu „Opieka wychowawcza” wykorzystano środki z budżetu Gminy Miejskiej Iława w kwocie 42.000,00 zł.

Przedszkola Miejskie zrealizowały 9 programów. Swoim wsparciem objęto 511 rodzin i 769 dzieci. Były to m.in.:

- Program wychowawczo-profilaktyczny przedszkola,
- Standardy Ochrony Małoletnich,
- akcja Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę – zajęcia edukacyjne dla dzieci, jak i kampania edukacyjna dla rodziców,
- „Bezpieczeństwo w Internecie”,
- „Czyste powietrze wokół nas”,
- „Chronię dzieci”,
- „Przyjaciele Zippiego” – program zdrowia emocjonalnego,
- „Bezpieczne przedszkole”,
- „Kolorowe uczucia Gucia”,

Szkoły Podstawowe zrealizowały 5 programów. Swoim wsparciem objęto 489 rodziny, w tym 484 dzieci. Było to m.in.:

- „Program profilaktyczny SOS – zapobieganie zachowaniom samobójczym młodzieży w wieku szkolnym”,
- pedagogizacja rodziców – spotkania z przedstawicielami KPP „Odpowiedzialność prawna nieletnich”,
- udział w kampanii społecznej „Nie wybaczysz sobie...#Pomagaj#Reaguj”,
- udział w kampanii Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę pt. „Dzieciństwo bez przemocy”,
- Program Domowych Detektywów „Jaś i Małgosia na tropie” (opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród nastolatków).

Zespół Placówek Szkolno – Wychowawczych:

Wszyscy uczniowie oraz wszyscy rodzice szkoły zostały objęte Programem Wychowawczo – Profilaktycznym Szkoły, natomiast 15 rodzin/15 uczniów korzystało z programu ARS, czyli jak dbać o miłość.

Komenda Powiatowa Policji w Iławie zrealizowała 5 programów tj. „Bezpieczeństwo to nasza wspólna sprawa” , „ Zanim będzie za późno”, „ Narkotyki i dopalacze zabijają”, „ Odpowiedzialność prawna nieletnich”, „Stop agresji. Mowa nienawiści” . Liczba rodzin objętych programami – 4.774, liczba dzieci objętych programami – 9.326.

Działanie 6: Tworzenie i realizacja projektów wspierających rodziny.

W 2024 roku Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną **KOŁO w Iławie** realizowało następujące projekty:

- „Wsparcie psychologiczne dla rodziców i opiekunów osób z niepełnosprawnością”
 - psycholog – wsparcie indywidualne,
 - grupa wsparcia
 - wsparcie „szyte na miarę”
- „Centrum aktywności i wytchnienia rodziców i opiekunów osób z niepełnosprawnością”
 - fizjoterapeuta,
 - masaż twarzy,
 - warsztaty automasażu (część kosmetyczna – dot. twarzy, część przeciwbólowa/profilaktyczna – dot. ciała),
 - sesje relaksacyjne (aromaterapia, podstawy jogi, techniki oddechowe, muzykoterapia),
 - zajęcia ruchowe,
 - warsztaty kulinarne,
 - warsztaty rękodzielnicze,
 - świetlica dla dzieci rodziców/opiekunów korzystających z w/w usługi.

Liczba rodzin objętych wsparciem: 50.

Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy zrealizował 4 projekty, w których objęto wsparciem 291 osób. Nazwy projektów:

- „Przy kawie o wychowaniu”,
- „Dialog z dzieckiem – jak budować relację”,
- „Odporność dziecka z perspektywy lekarza i psychologa”,
- „Klub Rodzica”.

Działanie 7: Prowadzenie placówek wsparcia dziennego.

Placówki wsparcia dziennego są jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny, w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. W pracy z dzieckiem współpracują z rodzicami, opiekunami, placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

Przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Iławie działa **Świetlica Środowiskowa „Mopsik”**, w zajęciach której uczestniczyło od I-VI.2024 – 30 dzieci oraz od IX-XII.2024 r. – 30 dzieci. Świetlica działa od poniedziałku do piątku zgodnie z przyjętym programem, który uwzględnia w szczególności:

- potrzeby edukacyjne dzieci (pomoc w nauce, odrabianiu lekcji,

- pomoc w nauce czytania, pisania, ćwiczeń z zakresu tabliczki mnożenia, dodawania i odejmowania, ortografii, pisania wypracowań),
- spotkania grupowe i indywidualne z psychologiem,
- zajęcia relaksacyjne,
- zajęcia muzyczne i taneczne,
- zajęcia teatralne,
- zabawy ruchowe, gry zespołowe,
- gry i zabawy świetlicowe,
- edukacja i wdrażanie nawyków higieny osobistej,
- dożywianie dzieci w formie podwieczorków, a w okresie ferii letnich i zimowych także z obiadów z MOPS Iława,
- organizację wypoczynku letniego dzieci i młodzieży w formie kolonii,
- udział w imprezach okolicznościowych MOPS oraz organizowanych na terenie miasta przez ICK, szkoły itp.

Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej przy MOPS w Iławie. Klub prowadzi swoją działalność od poniedziałku do piątku dla młodzieży w wieku 13-18 lat. W okresie wolnym od nauki organizowane są półkolonie. Zadaniem Klubu jest pomoc w trudnych sytuacjach życiowych uczestników, przeciwdziałanie zjawiskom wyuczonej bezradności i wykluczenia społecznego młodzieży oraz profilaktyka.

W 2024 r. w zajęciach Klubu udział wzięło 10 uczestników, z którymi prowadzono między innymi:

- wsparcie edukacyjne (pomoc w odrabianiu lekcji, przygotowanie do testów i egzaminów),
- stosowanie różnych form aktywizacji młodzieży – przeciwdziałanie wyuczonej bezradności oraz niwelowanie deficytów emocjonalno-społecznych uczestników,
- zajęcia indywidualne mające na celu motywowanie uczestników do poprawy wyników w nauce, frekwencji szkolnej oraz zachowania,
- naukę zachowań asertywnych, umiejętności skutecznego odmawiania,
- podnoszenie umiejętności interpersonalnych oraz społecznych uczestników,
- profilaktykę uzależnień,
- profilaktykę innych zachowań ryzykownych (przemoc, cyberprzemoc itp.),
- prowadzenie różnorodnych form terapii zajęciowej – zajęcia plastyczne, techniczne, artystyczne itp.,
- zajęcia tematyczne: dziennikarskie, fotograficzne, wokalne-muzyczne, taneczne, sportowo-rekreacyjne, komputerowe, teatralne, kulinarne, samoobrony, akrobatyczne, artystyczne itp.),
- praca z rodzinami uczestników MKIS,
- edukacja multimedialna, nieformalna,
- wycieczki,
- dożywianie uczestników w formie podwieczorków, a w okresie wakacji oraz ferii zimowych także w formie obiadów,
- zajęcia indywidualne i grupowe z psychologiem,
- zajęcia z elementami socjoterapii i doradztwa zawodowego,
- angażowanie uczestników zajęć do udziału w akcjach charytatywnych organizowanych na terenie miasta oraz motywowanie do pracy wolontariackiej.

W związku ze zmianą potrzeb współczesnej młodzieży oraz niską frekwencją i zainteresowaniem dostępną ofertą, z końcem roku kalendarzowego wygaszono działania MKIS.

Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy prowadzi Klub Aktywności „Junior” dla 87 uczestników, w którym odbywają się zajęcia profilaktyczno – wychowawcze.

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną w Iławie prowadzi 1 placówkę wsparcia dziennego:

- Warsztaty Terapii Zajęciowej – dla osób z niepełnosprawnościami od 18 roku życia posiadającymi orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do terapii zajęciowej. Głównym celem jest stwarzanie możliwości uczestnictwa w rehabilitacji społecznej i zawodowej poprzez udział w terapii zajęciowej (ergoterapii, arteterapii, socjoterapii). Do WTZ uczęszcza 80 uczestników.

Spółdzielczy Dom Kultury POLANKA prowadzi Świetlicę "POLANKA" dla dzieci i młodzieży, Pracownię Plastyczną oraz salę zebrań spotkań Seniorów. Są to zajęcia świetlicowe, plastyczne, w ramach, których organizowany jest czas wolny dla dzieci, młodzieży, dorosłych oraz seniorów poprzez rozwijanie pasji plastycznych, muzycznych. Liczba uczestników zajęć – 100.

Działanie 8: Rozwijanie *innowacyjnych form pracy z rodziną (mediacje, terapia, dialog, motywujący).*

Nowatorskie metody pracy wpływają na wzrost jakości pracy socjalnej i pomocy rodzinie oraz dają możliwość realnej pomocy rodzinie przezywającej trudności. Pozwalają wpłynąć na lepsze przygotowanie do pracy pracowników socjalnych oraz pełniej wykorzystać ich merytoryczne i organizacyjne umiejętności.

W 2024 roku pracownicy socjalni objęli ww. wsparciem 88 rodzin, wobec których zastosowano następujące metody:

- dialog motywujący – 86
- mediacje – 10
- terapia - 1.

Natomiast Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną KOŁO w Iławie wskazało, iż udzieliło wsparcia 50 rodzinom w zakresie terapii/wsparcia psychologicznego, fizjoterapii i arteterapii.

Cel szczegółowy 3

Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny i dzieci.

L.p.	Nazwa działania	Wskaźnik realizacji zadania	Liczba
1.		Liczba przeszkolonych specjalistów (szt.)	845 – Wydział Polityki

	Kursy, szkolenia, warsztaty dla pracowników instytucji wspierających rodzinę		Społecznej UM Iławy 27-MOPS
		Liczba szkoleń/kursów/warsztatów (szt.)	35 - Wydział Polityki Społecznej UM Iławy 37-MOPS
2.	Praca na rzecz rodziny w zespołach/grupach interdyscyplinarnych	Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego (szt.)	13
		Liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych (szt.)	432
		Liczba instytucji zaangażowanych w pracę grup/zespołów (szt.)	31
		Liczba Niebieskich Kart	151 (realizowanych procedur)

Działanie 1: Kursy, szkolenia warsztaty dla pracowników instytucji wspierających rodzinę.

Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy w roku 2024 przeszkolił 845 pracowników instytucji wspierających rodzinę. Zorganizowano 35 szkoleń o następującej tematyce:

- „Samookaleczenia u dzieci i młodzieży”,
- „Dziecko w kryzysie” – z jakimi problemami mierzą się dzieci,
- „Przemoc, uzależnienia, zaniedbania w rodzinach” – 12 szkoleń,
- „Jak kształtować odporność psychiczną dziecka” – 2 szkolenia,
- „Uczeń bezpieczny w sieci” – 2 szkolenia,
- „Psychoseksualność dzieci i młodzieży z perspektywy szkoły”,
- „Psychoseksualność dzieci i młodzieży z perspektywy instytucji pracujących z dziećmi, młodzieżą i rodziną”,
- „Przemoc w rodzinie to pewna forma kryzysu” – jak rozumieć to co się dzieje i jak organizować pomoc, pracować z rodziną, a zwłaszcza z dziećmi i młodzieżą bardziej skutecznie”,
- FAS – alkoholowy zespół płodowy,
- Trauma z perspektywy szkoły,
- Trauma z perspektywy instytucji pracujących z dziećmi, młodzieżą i rodziną,
- Poznaj siebie, uczniów, rodziców – wprowadzenie do empatycznej komunikacji – 4 szkolenia,
- Poziomy motywacji do zmiany – jak pomagać członkom rodzin z problemem przemocy – 2 szkolenia,

- Moja postawa wobec przemocy,
- Budowanie indywidualnego planu pomocy,
- Jak radzić sobie ze stresem i przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu,
- Przemoc wobec dzieci – 2 szkolenia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie w 2024 roku przeszkolił **27** specjalistów.

Tematyka szkoleń:

- Konferencja „Więzi, style przywiązania, FASD - sytuacja dziecka”,
- Procedura zabezpieczenia dziecka,
- Obchody XXVI W-M Dni Rodziny pod hasłem „Dobro rodziny czy nadgodziny”,
- Psychoseksualność dzieci i młodzieży z perspektywy instytucji pracujących z dziećmi, młodzieżą, rodziną,
- Przemoc w rodzinie to pewna forma kryzysu,
- Trauma z perspektywy instytucji pracujących z dziećmi, młodzieżą, rodziną,
- Konferencja „Inaczej powiedziane - spojrzenie na profilaktykę agresji i przemocy w pracy z dziećmi i młodzieżą”,
- Spotkanie „FAS- alkoholowy zespół płodowy”,
- Inauguracja XXVI Warmińsko-Mazurskich dni rodziny,
- Narada robocza z realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
- Konferencja pt. ” Usługi Społeczne - nowa jakość polskiej polityki społecznej”,
- Spotkanie dot. zabezpieczenia dzieci z niezrealizowanymi postanowieniami o umieszczeniu w pieczy zastępczej,
- Szkolenie: Granice w pomaganiu,
- Szkolenie: Postawa asertywna jako wyraz wewnętrznej mocy,
- Podsumowanie XXVI W-M Dni Rodziny,
- Warsztat: Umiejętne dbanie o swoje bezpieczeństwo w kontekście pracy z klientem stanowiącym zagrożenie. Wsparcie i praca z osobą doświadczającą przemocy,
- Warsztaty: Zarządzanie konfliktem oraz umiejętność negocjacji i mediacji,
- Szkolenie „Jak radzić sobie ze stresem i przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu”,
- Warsztat: Techniki i metody motywowania do działania, aktywizowania i usamodzielniania uczestników KIS. Narzędziownik KIS,
- Współpraca z rodziną ze sprzężonymi problemami-diagnoza, metodyka pracy, komunikacja. Analiza praktyczna,
- Spotkanie szkoleniowe: Samouszkodzenia u dzieci i młodzieży-uwarunkowania, przyczyny, interwencja,
- Spotkanie szkoleniowe: Dziecko w kryzysie -z jakimi problemami mierzą się dzieci na podstawie doświadczeń konsultantek telefonu zaufania,
- Trauma z perspektywy instytucji pracujących z dziećmi, młodzieżą, rodziną,
- Statut i zadania Asystenta rodziny w świetle zmian w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Spotkanie dot. zabezpieczenia dzieci z niezrealizowanymi postanowieniami o umieszczeniu w pieczy zastępczej,
- Konferencja: Dzieciństwo bez przemocy,
- Warsztat: Trening autoprezentacji oraz moderowania spotkań,
- Szkolenie: Przemoc wobec dziecka,
- Szkolenie: Budowanie indywidualnego planu pomocy,

- Standardy ochrony małoletnich,
- Zjawisko przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz sytuacja psychologiczna osób doznających tej przemocy, zachowania osób stosujących przemoc domową i możliwość pomocy,
- Narada robocza z realizatorami zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
- Najczęściej występujące problemy i rozbieżności w realizacji procedury Niebieskiej Karty,
- Uczeń bezpieczny w sieci - szkolenie dla osób pracujących ze starszymi dziećmi i młodzieżą,
- Karta Dużej Rodziny – aktualności,
- Jak kształtować odporność psychiczną dziecka,
- Uczeń bezpieczny w sieci - szkolenie dla osób pracujących z małymi dziećmi.

Działanie 2: Praca na rzecz rodziny w zespołach/grupach interdyscyplinarnych.

Procedura "Niebieska Karta" to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy domowej. Procedura ta obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedurę wszczyna się poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciela jednej z instytucji: ośrodka pomocy społecznej, policji, służby zdrowia, oświaty, który w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, powziął informację o podejrzeniu stosowania przemocy w rodzinie albo w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego przekazuje formularz "Niebieska Karta-A" pozostałym członkom zespołu lub grupy diagnostyczno - pomocowej niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania. Na posiedzenie grupy diagnostyczno-pomocowej lub zespołu interdyscyplinarnego, zaprasza się osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy domowej. Na tym posiedzeniu dokonuje się analizy sytuacji rodzinnej, wypełnia formularz "Niebieska Karta- C" oraz tworzony jest plan pomocy rodzinie/osobie doświadczającej przemocy. Wszystkie działania zespołu interdyscyplinarnego lub grupy diagnostyczno-pomocowej są dokumentowane (poprzez formularze "Niebieska Karta" oraz w sposób ustalony przez członków zespołu i zapisany w regulaminie pracy zespołu). Ta dokumentacja jest przekazywana policji lub prokuraturze w przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa.

Na terenie Ławy, Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej działa przy Wydziale Polityki Społecznej Urzędu Miasta Ławy.

Działania	Rok		
	2022	2023	2024
Liczba założonych Niebieskich Kart	93	112	151 (realizowanych procedur)
Liczba posiedzeń ZI	44	32	13
Liczba posiedzeń grup roboczych/grup diagnostyczno - pomocowych	402	444	432

W procedurę „Niebieska Karta” są zaangażowane **31 instytucji**, m.in.:

1. Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy,
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
3. Komenda Powiatowa Policji,
4. placówki oświatowe,
5. służba zdrowia,
6. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej.

Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem.

We wszystkich obszarach pracy z rodziną ważnym zadaniem jest prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W każdym przypadku rodzina stale objęta jest monitoringiem pracownika socjalnego, funkcjonariusza policji, a w niektórych rodzinach także asystenta rodziny. Celem działań jest wsparcie rodziny w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej lub trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Na podstawie monitoringu sytuacji dziecka pracownik socjalny ocenia skuteczność podejmowanych działań. W sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia dziecka, pracownik socjalny podejmuje działania interwencyjne, polegające na złożeniu wniosku do sądu o wgląd w sytuację dziecka. Pracownicy socjalni wspólnie z asystentami rodziny współpracowali z pedagogami szkolnymi, pracownikami służby zdrowia, policją, kuratorami sądowymi i przedstawicielami innych instytucji, które mają kontakt z rodziną zagrożoną kryzysem oraz Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Na bieżąco monitorowano sytuacje rodzin, w których założono „Niebieskie Karty”. Monitoring prowadzony był przez pracowników socjalnych, asystentów rodzin, policję, oświatę oraz służbę zdrowia zgodnie z opracowanym i przyjętym na posiedzeniu grupy diagnostyczno - pomocowej planem działania. Czas prowadzenia monitoringu uzależniony był od bieżącej sytuacji w środowisku. Po zakończeniu procedury Niebieskiej Karty przez okres dziewięciu miesięcy prowadzone są działania monitorujące.

Ponadto pracownicy socjalni i asystenci rodziny współpracowali z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, gdy dzieci zostały już umieszczone w pieczy zastępczej ze względu na niewydolność rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska.

Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny w celu rozwiązywania sytuacji kryzysowych i zapobiegania ich powstaniu.

Instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny w celu rozwiązywania sytuacji kryzysowych i zapobieganiu ich powstawaniu ściśle ze sobą współpracują.

Rodzaj działań:

- współpraca z Wydziałem Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy,
- współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej,

- współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie,
- współpraca z Towarzystwem Przyjaciół Dzieciom,
- współpraca z sądem,
- współpraca z kuratorami sądowymi,
- współpraca z Policją,
- współpraca ze Strażą Pożarną,
- współpraca z Sanepidem,
- współpraca z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną,
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy,
- współpraca z placówkami oświatowymi,
- współpraca z Powiatowym Centrum Rozwoju Edukacji w Iławie,
- współpraca z PCK.

Współpraca poprzez:

- pomoc finansową,
- świadczenie rzeczowe
- spotkania indywidualne (poradnictwo specjalistyczne),
- warsztaty,
- konferencje,
- pikniki, imprezy integracyjne,
- udział w grupach roboczych,
- wsparcie dla rodzin adopcyjnych,
- wsparcie dla rodzin biologicznych,
- akcje charytatywne,
- zakładanie, prowadzenie i monitoring Niebieskiej Karty,
- wsparcie asystenta rodziny,
- imprezy sportowe, integracyjne.

Wnioski i potrzeby

Mając na uwadze sukcesywność podejmowanych działań konieczna jest kontynuacja powyższych poczynań oraz podejmowanie nowych, które będą miały na celu zwiększenie aktywności wszystkich podmiotów zaangażowanych w pracę z rodziną.

Korzystanie przez osoby z różnorodnych form wsparcia miało na celu poprawę umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz zapobieganie zachowaniom destrukcyjnym w rodzinach przeżywających trudności. Podejmowane były zarówno działania społeczno – kulturalne czy sportowe dla dorosłych, dzieci i młodzieży. Prowadzono spotkania mające na celu wymianę doświadczeń, edukację i integrację.

Należy podkreślić, iż w dniu 27 stycznia 2025 roku Uchwałą nr XI/117/25 Rady Miejskiej w Iławie został przyjęty nowy Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Iława na lata 2025 – 2027, który stanowi kontynuację poprzedniego.

Potrzeby poszczególnych instytucji:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie:

- realizacja programów i projektów wspierających rodzinę,
- współpraca z instytucjami zajmującymi się pracą na rzecz rodzin,
- zabezpieczenie środków finansowych na podnoszenie kwalifikacji przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny,
- podtrzymanie zatrudnienia asystentów rodziny,
- zabezpieczenie środków na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- prowadzenie placówek wsparcia dziennego (świetlice środowiskowe), w szczególności dla dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym,

2. Iławskie Centrum Kultury:

- zwiększenie budżetu na organizację imprez,
- modernizacja infrastruktury budynków ICK (remont ODK, zadanie amfiteatru),
- sala widowiskowa na więcej niż 220 miejsc.

3. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną:

- projekty skierowane do pomagaczy (rodziców) – wsparcie psychologiczne, ruchowe, relaksacyjne, itp.,
- kontynuowanie działań w ramach zwiększenia samodzielności ONI w mieszkaniu treningowym,
- kontynuowanie działań wspierających rodziny z dziećmi do 3 r.ż. w ramach Punktu Wczesnej Interwencji (diagnoza i rehabilitacja),
- kontynuacja działań wspierających rodziny z dziećmi od 3 do 24 roku życia w ramach Zespołu Rehabilitacyjno – Terapeutycznego (rehabilitacja, terapia).

4. Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji:

- terapie małżeńskie, których PPP nie może prowadzić,
- terapie rodziny,
- trening umiejętności wychowawczych „Szkoła dla Rodziców” z uwagi na bardzo duże zainteresowania podnoszeniem kompetencji wychowawczych przez rodziców konieczne byłoby rozważenie możliwości realizacji treningu umiejętności wychowawczych „Szkoła dla Rodziców”.

5. Placówki oświatowe:

- warsztaty/szkolenia dla rodziców celem podniesienia kompetencji wychowawczych,
- broszury informacyjne dotyczące metod wsparcia dla rodzin,
- szkolenia dla rodziców w zakresie rozwijania umiejętności opiekuńczo – wychowawczych,
- dostęp do pomocy psychiatrycznej dla dzieci,
- szybszy i łatwiejszy dostęp do psychiatrii dziecięcego w ramach NFZ,
- przyspieszenie możliwości diagnozowania dzieci z podejrzeniem autyzmu (obecnie czas oczekiwania na wizytę w Olsztynie i Gdańsku to kilkanaście miesięcy),
- wsparcie psychoterapeutyczne uczniów i ich rodzin poza szkołą,

- wspomaganie rozwoju kompetencji wychowawczych rodziców,
 - pomoc w budowaniu prawidłowych relacji rodzica z dzieckiem. .
- 6. Spółdzielczy Dom Kultury POLANKA:**
- dofinansowanie działań dla dzieci i młodzieży w świetlicy szczególnie podczas ferii i wakacji.

Iława, dn. 11.03.2025 r.

SPECJALISTA PRACY SPOŁECZNEJ

Anna Szubring-Kozłowska

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Iławie

Grażyna Kemska

BURMISTRZ
MIASTA IŁAWY

David Kopaczewski

